

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового
проживання комунального закладу «Центр надання соціальних послуг»
Вільшанської селищної ради Звенигородського району Черкаської області**

01.11.2024

м. Черкаси, 2024 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 01.11.2024 року групою НПМ здійснено відвідування відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунального закладу «Центр надання соціальних послуг» Вільшанської селищної ради Звенигородського району Черкаської області (далі – відділення, заклад).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Строкань Сергій Ігоревич, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Антипенко Андрій Вікторович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Шваля Костянтин Вадимович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Проценко Людмила Петрівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Відвідування здійснювалось вперше.

Директор комунального закладу «Центр надання соціальних послуг» Вільшанської селищної ради Звенигородського району Черкаської області – Гава Ольга Петрівна;

Завідувач відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового приживання комунального закладу «Центр надання соціальних послуг» Вільшанської селищної ради Звенигородського району Черкаської області – Мірошник Олена Василівна.

Відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового приживання комунального закладу «Центр надання соціальних послуг» Вільшанської селищної ради Звенигородського району Черкаської області знаходиться за адресою: вул. Перемоги, буд. 15, с. В'язівка, Звенигородський р-н., Черкаська обл., 19534.

Відділення розраховане на перебування 25 осіб. На день відвідування у закладі перебували 27 підопічних (9 жінок та 18 чоловіків), з них 18 мають статус внутрішньо переміщених осіб. Встановлену групу інвалідності мають 7 осіб (5 жінок та 2 чоловіки).

Відділення розміщується на другому поверсі двоповерхової будівлі. Територія закладу огорожена, доглянута та облаштована альтанкою з лавами.

На першому поверсі будівлі розташовані господарські приміщення та адміністративні кабінети.

Підопічні проживають у кімнатах по 1 - 3 особи. На житловому поверсі наявна одна санітарно-гігієнічна кімната з душем та два санвузли.

Підопічні забезпечені твердим інвентарем відповідно до Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 85.

У житлових кімнатах достатнє природне освітлення.

Майже у кожній кімнаті є холодильники для зберігання продуктів харчування підопічних.

Обслуговування підопічних відповідно до штатного розпису здійснюють, зокрема: завідувач стаціонарним відділення – 1,5 шт. од.; лікар – 0,5 шт. од.; медична сестра – 2 шт. од.; молодша медична сестра – 12 шт. од.; соціальний працівник – 1 шт. од.; соціальний робітник – 14 шт. од.; кухар – 4 шт. од.; прачка – 1,75 шт. од.; практичний психолог – 1 шт. од. та інші працівники.

Підопічні забезпечуються чотирьохразовим харчуванням. Вартість харчування на день 1 підопічного складає 104 грн., вартість медичних препаратів на день на 1 людину складає 2,29 грн.

З кожним підопічним укладено договір про надання соціальних послуг.

Членами групи НПМ здійснено опитування усіх підопічних.

Скарг на неналежне поведження, застосування жорстоких або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання, від підопічних не надходило.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. Під час відвідування встановлено, що в закладі відсутня пожежна сигналізація, чим порушено Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України, статті 283 та 284 Цивільного кодексу України).

2. Відвідуванням встановлено, що закладом не отримувалася ліцензія на провадження господарської діяльності з медичної практики. Разом із тим, під час опитування підопічних і працівників закладу, огляду приміщень та аналізу внутрішньої документації відділення встановлено факти здійснення персоналом відділення медичної допомоги та медичних послуг підопічним (зокрема, контроль/допомога у прийомі лікарських засобів), що порушує вимоги пункту 15 частини першої статті 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», постанови Кабінету Міністрів України від 02.03.2020 № 285 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики», наказу Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Переліку закладів охорони здоров'я» від 28.10.2002 № 385.

3. Водночас, відділенням не заключено договір із закладом охорони здоров'я, як це передбачено підпунктом 5 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185.

4. Медична документація у закладі ведеться із порушенням вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування». Так, у закладі ведуться медичні документи у довільній формі.

Така практика свідчить про неналежну організацію спостереження за станом здоров'я осіб та надання медичних послуг, що порушує вимоги Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198.

5. При спілкуванні з підопічними з'ясовано, що підопічні самостійно забезпечують себе медичними препаратами.

6. У відділенні не функціонує: приймально-карантинне відділення, до якого необхідно поміщати підопічних при влаштуванні на термін 14 днів для подальшого спостереження, після чого переводити їх для проживання до відповідних кімнат та ізолятор (у разі виявлення в підопічних гострої інфекції). Ці приміщення повинні мати окремі палати на два ліжка, ванну з душем, санвузол (один унітаз та один умивальник).

7. Наявний ізолятор на одне ліжко не містить окремого санвузла.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).

8. Під час відвідування встановлено порушення в організації харчування, а саме:

- відсутнє дієтичне меню з урахуванням стану здоров'я та віку підопічних;
- відсутність добових проб поточного дня (Фото № 1);
- продукти зберігаються без маркування;
- порушення правил товарного сусідства у холодильниках та морозильних камерах (Фото № 2, № 3);
- на кухні зафіксована не відповідність ваги приготовленої страви до ваги вказаної у меню (Фото № 4);
- у холодильниках та складських приміщеннях харчоблока виявлено продукти харчування, термін придатності яких закінчився (Фото № 5, № 6).

9. Групою НПМ виявлено, що в холодильних та морозильних камерах харчоблока та складу відсутні термометри, чим порушуються вимоги пункту 2 частини 1 статті 41 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» та призводить до підвищеного ризику харчових отруень підопічних.

10. У приміщеннях та коридорі закладу наявні неприємні запахи, які є наслідком неналежного догляду за підопічними, що перебувають у відділенні стаціонарного догляду.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (статті 9, 18 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 25 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

11. Приміщення відділення є недостатньо пристосованими для забезпечення потреб осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення відповідно до

Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», а саме: приміщення відділення не обладнані засобами безпеки, орієнтування, отримання інформації для осіб із порушенням зору. Окрім того, відділення не оснащено попереджувальними контрастними смугами, відсутні тактильні елементи доступності, в коридорах відсутні поручні для полегшення пересування маломобільних підопічних, туалетні та душові кімнати відділення не обладнано для осіб з інвалідністю (Фото № 7, № 8).

Окрім того, у відділенні не забезпечено підопічним, що відносяться до маломобільних груп населення, можливість бути на свіжому повітрі через відсутність пандуса та ліфта чи підіймача з першого на другий поверх.

При спілкуванні з маломобільними підопічними встановлено, що їм упродовж тривалого часу (понад 1 рік) не забезпечено можливості бути на свіжому повітрі.

12. Відповідно до пункту 35 Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю житлові кімнати повинні бути облаштовані кнопками виклику персоналу. Не у всіх кімнатах підопічних наявні кнопки виклику медичного персоналу, що може призвести до несвоєчасного надання медичної допомоги.

13. Відповідно до пункту 11.9 ДБН В.2.2-40:2018 окремі санітарно-гігієнічні приміщення повинні бути обладнані тривожною сигналізацією. Кнопка сигналізації повинна передбачати можливість користування нею людиною, яка сидить у кріслі колісному (на унітазі або користується душем, яка впала або лежить в будь-якому місці на підлозі). Проте у санітарно-гігієнічних приміщеннях закладу тривожна сигналізація відсутня.

14. У закладі проживають 7 підопічних, які є особами з інвалідністю, проте у них відсутні індивідуальні програми реабілітації та будь-яка інформація про забезпечення їх реабілітаційними заходами: відновлювальної терапії, профілактичних заходів, відповідного медичного спостереження тощо. Відповідно до статті 23 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» індивідуальна програма реабілітації особи з інвалідністю є обов'язковою для виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, реабілітаційними закладами, підприємствами, установами, організаціями, в яких працює або перебуває особа з інвалідністю, дитина з інвалідністю, незалежно від їх відомчої підпорядкованості, типу і форми власності.

Порушення права на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 32 Конституції України, статті 14 та 22 Конвенції про права осіб з інвалідністю).

15. Основними запобіжниками порушення права на повагу до приватного і сімейного життя є забезпечення приватності в закладі, водночас у туалетах двері зсередини не зачиняються, що порушує право на приватність.

16. У житлових кімнатах, у яких проживає більше, ніж одна особа, відсутні ширми для забезпечення приватності під час здійснення індивідуальних гігієнічних процедур ліжковим хворим підопічним.

17. Закладом не забезпечується персоналізація речей підопічних (Фото № 9, № 10).

Порушення права на вільний та всебічний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України).

18. Відповідно до пункту 6 Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю підопічним закладу гарантуються створення умов для участі в культурно-дозвіллевих заходах з урахуванням побажань підопічних; залучення до заходів, спрямованих на ведення активного способу життя, з урахуванням стану здоров'я та побажань підопічних, створення для цього відповідних умов; організація заходів з метою залучення до життєдіяльності місцевої громади тощо.

При цьому, дозвілля підопічних є вкрай обмеженим та зводиться, переважно, до перегляду телебачення.

Порушення права на захист від катування, жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання (стаття 28 Конституції України, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

19. Групою НППМ встановлено, що посадові інструкції персоналу не містять пункт про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, як це передбачено статтею 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Порушення права на ефективні засоби юридичного захисту (стаття 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 40, 57, 59 Конституції України).

20. На інформаційних стендах закладу відсутня інформація про права і обов'язки підопічних, адреси та контактні дані посадових осіб, до яких підопічні та персонал можуть звернутися у разі порушення їх прав, інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо.

Інші порушення.

21. Під час ознайомлення групи НППМ з правоустановчими документами закладу було встановлено, що Положення про відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунального закладу «Центр надання соціальних послуг» Вільшанської селищної ради Звенигородського району Черкаської області відсутнє. Крім того, в Статуті комунального закладу «Центр надання соціальних послуг» Вільшанської селищної ради Звенигородського району Черкаської області відсутня інформація про наявність та функціонування стаціонарних відділень. Також варто зазначити, що у штатному розписі Центру передбачено дві посади завідувача стаціонарного відділення, проте відомості щодо наявності структурних підрозділів у Центрі відсутня.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Черкаській обласній військовій адміністрації:

забезпечити контроль за дотриманням прав підопічних відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунального закладу «Центр надання соціальних послуг» Вільшанської селищної ради Звенигородського району Черкаської області.

2. Вільшанській селищній раді Звенигородського району Черкаської області:

вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності;

забезпечити контроль за усуненням порушень, виявлених у ході відвідування відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунального закладу «Центр надання соціальних послуг» Вільшанської селищної ради Звенигородського району Черкаської області.

3. Директору комунального закладу «Центр надання соціальних послуг» Вільшанської селищної ради Звенигородського району Черкаської області:

вжити заходів щодо усунення порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду у відділенні, виявлених під час відвідування, та їх недопущення у подальшій діяльності;

забезпечити:

дотримання права на приватність, зокрема, облаштувати кімнати закладу ширмами;

обладнання житлових кімнат закладу кнопками виклику персоналу;

включення до посадових інструкцій персоналу пункт про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання;

організацію денної зайнятості підопічних з урахуванням стану здоров'я та їх бажання;

надання медичної допомоги у відділенні стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики або укладеного договору з закладом охорони здоров'я;

організацію раціонального, збалансованого харчування особам, які потребують дієтичного харчування;

ведення медичної документації підопічних відділення відповідно до вимог національних стандартів для закладів охорони здоров'я;

персоналізацію речей підопічних;

оснащення холодильних та морозильних камер харчоблока термометрами;

розміщення на інформаційних стендах інформації про права і обов'язки підопічних, адреси і контакти дані посадових осіб, до яких підопічні та персонал можуть звернутися у разі порушення їх прав, інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо;

припинення практики купівлі ліків за власні кошти підопічних, які повинні надаватися за рахунок держави;
доступ до свіжого повітря ліжковим хворим та маломобільним підопічним;
дотримання правил товарного сусідства продуктів харчування;
маркування продуктів харчування для можливості визначити їх терміни придатності та відповідність умов зберігання;
контроль за термінами придатності продуктів харчування;
оснащення санітарно-гігієнічних приміщень закладу тривожною сигналізацією;
дотримання Правил пожежної безпеки, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417;
дотримання права на приватність в туалетних кімнатах;
обладнання коридорів закладу горизонтальними поручнями;
маркування сходинок сходового маршруту.

Додатки: фотоматеріали на 3 арк. в 1 прим

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст
Відділу сприяння роботі
регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини**

Сергій СТРОКАНЬ

Фото № 1

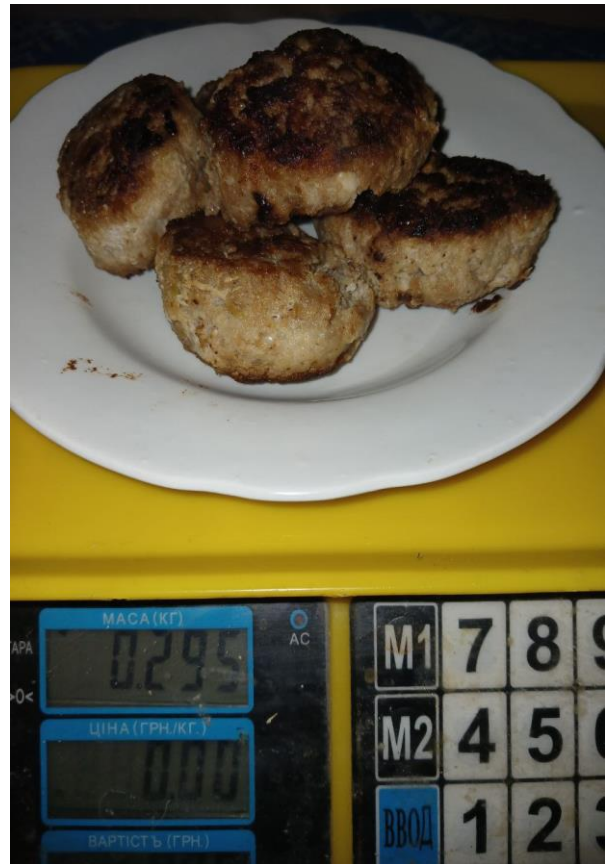
Фото № 2

Фото № 3

Фото № 4

Φοτο № 5

Φοτο № 6

Φοτο № 7

Φοτο № 8

Фото № 9

Фото № 10

